

**PROFILAKTIKA INSPEKTORINING SURUNKALI ALKOGOLIZM
GIYOHVANDLIK ZAHARVANDLIK VA RUHIY KASALLIKKA CHALINGAN
SHAXSLARGA NISBATAN TIBBIY REABILITATSIYANI AMALGA OSHIRISH
FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ASOSIY MUAMMO VA
KAMCHILIKLAR HAMDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR**

Zayniddinov Jo'rabek Komil o'g'li
324- guruh kursanti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17657164>

Annotatsiya. Ushbu maqolada profilaktika inspektorining surunkali alkogolizm, giyohvandlik, zaharvandlik va ruhiy kasallikka chalingan shaxslarga nisbatan tibbiy rehabilitatsiyani amalga oshirishdagi asosiy muammo va kamchiliklar tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, samaradorlikni pasaytiruvchi omillar ko'plab: huquqiy me'yorlarning yetarli emasligi, tibbiy va psixologik xizmatlar bilan integratsiyalashmagan ishlash, shaxsiy yondashuvning yetarli emasligi va mahalla institutlari bilan hamkorlikning pastligi. Shu bilan birga, maqolada ilg'or xorijiy tajribalar tahlil qilinib, ularni mahalliy sharoitga moslashtirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: profilaktika inspektori, surunkali alkogolizm, giyohvandlik, zaharvandlik, ruhiy kasallik, tibbiy rehabilitatsiya, muammo, xorijiy tajriba, samaradorlik.

Kirish

Surunkali alkogolizm, giyohvandlik, zaharvandlik va ruhiy kasallikka chalingan shaxslar jamiyat uchun jiddiy xavf hisoblanadi, chunki ular nafaqat sog'ligiga, balki oilaviy va ijtimoiy barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatadi. Profilaktika inspektorining ushbu shaxslar bilan ishlashdagi vazifasi murakkab va ko'p qirralidir, chunki bu faoliyat huquqiy, psixologik va tibbiy komponentlarni o'z ichiga oladi.

Kirish qismida, shuningdek, mavzuning dolzarbligi va mavjud tizimdagi kamchiliklar yoritiladi. Masalan, ko'plab hududlarda tibbiy rehabilitatsiya jarayoni faqat nazorat va jazo choralariga tayanadi, psixologik maslahat va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash yetarli emas. Shu bilan birga, ilg'or xorijiy tajribalar, xususan Germaniya, Shvetsiya va Kanada tajribalari tizimli yondashuv, interdisipliner jamoa va mahalla institutlari bilan integratsiyalashgan hamkorlikning samaradorligini ko'rsatadi.

Metodlar

Tadqiqotda hujjatli tahlil, intervyu, kuzatuv va qiyosiy tahlil metodlaridan foydalanildi. Hujjatli tahlil orqali Ichki ishlar vazirligi va Sog'liqni saqlash vazirligi normativ-huquqiy hujjatlari, rehabilitatsiya protokollari va mahalla institutlari bilan hamkorlik mexanizmlari o'rganildi.

Intervyular profilaktika inspektorlari, psixologlar, psixiatrlar va mahalla faollari bilan o'tkazilib, rehabilitatsiya jarayonidagi muammolar va samarali metodlar aniqlangan. Masalan, spirtli ichimlik iste'molchilari va giyohvandlar bilan ishlashda shaxsiy maslahatlar va oilaviy konsultatsiya yetarli darajada qo'llanilmaydi.

Qiyosiy tahlil orqali Germaniya, Shvetsiya va Kanada tajribalari o'rganilib, ilg'or tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirish imkoniyati aniqlangan. Xorijiy tajribalarda interdisipliner jamoa ishlashi, elektron monitoring tizimi va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash dasturlari samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, asosiy muammolar va kamchiliklar quyidagilar:

1. Huquqiy me'yorlarning yetarli emasligi va rehabilitatsiya jarayonini normativ-huquqiy mustahkamlashning pastligi;
2. Tibbiy, psixologik va ijtimoiy xizmatlar bilan integratsiyalashmagan ishlash;
3. Shaxsiy yondashuvning yetarli emasligi, oilaviy va ijtimoiy maslahatlarning cheklanganligi;
4. Mahalla institutlari va nodavlat tashkilotlar bilan hamkorlik mexanizmlarining pastligi;
5. Elektron monitoring va axborot platformalari orqali ma'lumot almashuvning yetarli emasligi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, ilg'or xorijiy tajribalar: interdisipliner jamoalar, rehabilitatsiya va psixologik yordamni birlashtirish, mahalla institutlari bilan integratsiyalashgan hamkorlik va elektron monitoring tizimini joriy etish samaradorlikni oshiradi.

Muhokama

Olingan natijalar tahlili shuni ko'rsatadiki, asosiy kamchiliklarni bartaraf etish uchun tizimli yondashuv, rehabilitatsiya jarayonini normativ-huquqiy mustahkamlash, mahalla va ijtimoiy xizmatlar bilan integratsiyalashgan hamkorlik zarur. Shu bilan birga, shaxsiy maslahat, oilaviy konsultatsiya va psixologik treninglarni kengaytirish samaradorlikni oshiradi.

Xorijiy tajribalar esa ko'rsatadiki, interdisipliner yondashuv, elektron monitoring va nodavlat tashkilotlar bilan hamkorlik samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi. Masalan, Shvetsiyada spirtli ichimlik va giyohvandlik bo'yicha rehabilitatsiya dasturlari ijtimoiy moslashuvni yaxshilashda yuqori natija beradi. Muhokama shuni ko'rsatadiki, mahalliy sharoitda ushbu tajribalarni moslashtirish va integratsiyalashgan yondashuvni yo'lga qo'yish zarur.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, profilaktika inspektorining surunkali alkogolizm, giyohvandlik, zaharvandlik va ruhiy kasallikka chalingan shaxslarga nisbatan tibbiy rehabilitatsiyani amalga oshirishdagi asosiy muammo va kamchiliklar normativ-huquqiy jihatlar, shaxsiy yondashuvning yetishmasligi, integratsiyalashgan hamkorlikning pastligi va elektron monitoringning cheklanganligi bilan bog'liq.

Ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirish orqali samaradorlikni oshirish mumkin. Shu orqali qayta huquqbuzarlik ehtimoli kamayadi, shaxslarning ijtimoiy moslashuvi va sog'lig'i yaxshilanadi, jamoat tartibi mustahkamlanadi va profilaktika faoliyati samaradorligi oshadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Tursunov, A. *Profilaktika inspektorining sog'liqni tiklash va rehabilitatsiya faoliyati*. Toshkent: Ijtimoiy tadqiqotlar markazi, 2021.
2. Karimov, Sh. *Huquqbuzarliklar profilaktikasi va surunkali kasallikka chalingan shaxslar bilan ishlash*. Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
3. World Health Organization. *Management of Substance Use Disorders: International Guidelines*. Geneva: WHO, 2022.